

קליפות של יופי עוצר נשימה

ביקור בתערוכה "לנוכח פסל" של עירית תמרי

15:24 17.01.2018

עוזי צור | התראות במייל

עירית תמרי, "לנוכח פסל", אוצרת: שלומית ברזיר, גלריה בסיס, הרצליה

"באתי עדיך, אל נשכח מעולם, / () אל-נער, נאדר, רענן, כליל יופי, / חולש על שמש ומסתרי-חיים / () באתי עדיך, — האם הכרתני? / הנני היהודי: ריב לנו לעולמים!... / () הנני הראשון לשבים אליך, / רגע בו קצתי בגסיסה לדורות, / במועד בו אשבר אזיקי הנפש, / נפשי החיה, הדבקה בארץ. / () באתי עדיך. מול פסלך אקודה. / () אכרע לחיים, לגבורה וליופי, / אכרע לכל שכיות-החמדה, / () ויאסרוהו ברצועות של תפילין".

זהו נס המרד של תנועת התחייה היהודית שנשא טשרניחובסקי ב-1899 בשירו "לנוכח פסל אפולו", הנוצר את מטען המתח שבין אפולו ומרעיו לנביאי האל האחד. יותר ממאה שנים אחר כך, עירית תמרי חוזרת אל הפסל, אל יופיו הגויי "היווני". ליתר דיוק, היא חוזרת אל קליפותיו של הפסל, ומפיקה מהן יופי עוצר נשימה ופגיע מאוד, תמרי באה מפאתי מזרח אל היכלי הפיסול המערבי, אל פסלי השיש הרנסנסיים מגלריית האקדמיה בפירנצה, שאותם צילמה ובשובה לכאן השתלחה בצילומי הפסלים במספרים. ואחרי החיתוך, אחרי הניתוח הסמלי של הפסל, תמרי מחברת ומאחה את הגזרים לפסלים זומים ושונים, המשמרים את המתח שבין הדו-ממדי הצילומי האשלייתי לתלת-ממדי הפיסולי הממשי; בוראת מין תבליטים גבוליים הקורנים מיופי אחר; מוביילים של עורות פסלים.

"לנוכח פסל" של תמרי העלה בזיכרוני את תערוכתו של ג'פרי פארמר הקנדי בביתן שינקל בברלין בסתיו האחרון. היו אלהטרסות מעגליות שבהיקפן הציב האמן גזרי רפרודוקציות של תולדות הפיסול, גיזור מושלם של כל פסל לעצמו, בתאורה דרמטית עד שהחזיון נדמה לתיאטרון של פסלים מוקטנים, בעוד הגיזור של תמרי גם מפרק את הפסל גופו ומחולל בחורבותיו פעולת שימור השבה וחורגת מהפיסול.

האצירה וההצבה של האוצרת שלומית ברזיר היא לא פחות ממופתית. היא מרוממת את התערוכה הגלריסטית לרובד מוזיאלי. בחלל המרכזי מרחף אנסמבל של נשלי פסלים במנעד מוסיקלי הרמוני הולך ונגרע, שמיעוטם כבר נכנע לכוח הכבידה והם נשרו ונפרשו על פני הבימה השקופה שבטבור החלל,

קריאת זן

האצירה וההצבה של האוצרת שלומית ברזיר היא לא פחות ממופתית. היא מרוממת את התערוכה הגלריסטית לרובד מוזיאלי. בחלל המרכזי מרחף אנסמבל של נשלי פסלים במנעד מוסיקלי הרמוני הולך ונגרע, שמיעוטם כבר נכנע לכוח הכבידה והם נשרו ונפרשו על פני הבימה השקופה שבטבור החלל, מוקפים בצוקי לובן הקירות כריק היולי. יש שם קופידון שראשו ערוף, מחובק בידה החיישנית של אם הרחמים בגלגולה הקדם נוצרי. וקטעי טוגות ופיתוחים הנוסקים אל הבארוקי כמעט.

תמרי גולשת מהפסלים עצמם אל הסביבה שלהם, המפורקת גם היא למין פיקסלים ידניים שהופרדו וחברו יחדיו. כאשר מקיפים את הנשלים נגלים אחורי הקלעים נטולי ההוד של העבודה הידנית, האובססיבית, של הגיזור וזיזי החיבורים של פיסות הצילומים הנארגים למין שריון קשקשים רך וחמוקי.

מאחור, נסוג אל הפינה, מורד ממרומי הכן, ראשו של פסל העבד הצעיר למיכאלאנג'לו, כשהוא נחסר ומפורק לפרגמנטים שחוברו בשנית. חלקת החזה והצוואר הנקערים והסנטר וארוטיות השפתיים הנקמרים, חושניות האצבעות הספורות שנותרו המונחות על מפתח הלב, שהשאר אבד לריק במעבר שבין לבין. גירעון הצילום המוגדל מאוד נדמה לעובש שפשה בצחות השיש — אך למרות הגלגולים, תמרי משמרת את תמציתו ונשמתו של הפסל המקורי ומעצימה אותו באופן שהוא נדחק לפינה.

בחלל הפנימי, על מדפים שקופים, תמרי מחוללת נסים קטנים. העבודות המוארות באור עז מטילות צל חד הנפרט לצללי משנה שיש להם חיים וקסם משלהם. כגון בצילום אנכי של טורסו אנדרוניגני הנישא כנבעול וחלציו מכוסים באזור, מאסת השיש מנוקבת במסמרי מתכת כחלק מתהליך רפאות כלשהו, וכן אצבעות היד הגלויה שבורות בחלקן. כל אלה פגעים שרק מעצימים את יופיו הענוג של הפסל, שקורים דקיקים מחברים את גופו (ומונעים את נפילתו) לצילום אופקי של ראש פסל של חיה מיתולוגית. צילומי הפסלים מוסטים קמעא זה מזה ובוראים מין נדנדה.

פרק אחר של התערוכה חוזר אל יצירתה הייחודית של האמנית שוש קורמוש. גם היא כל כך לא מקומית וטבועה בחותם של הצילום הוויימארי הבאוהאוזי נוסח מוהולי נג'י ומאן ריי.

חתך יפיפיה של עבודותיה של קורמוש מוצג בחלל הפרויקטים של הגלריה, במקביל לתערוכתה של תמרי. כחומר גלם וכנקודת מוצא משמש לתמרי הספר "שוש קורמוש: מונח דומם — עבודות, 1987-2001". תמרי משחקת עם שני צידיהם של העמודים, של צילומי העבודות המודפסים גב לגב באותו שחור־לבן עשיר, גוזרת בהם ואז פותחת ומסובבת את הגיזורים עד שמתקבל מין פופ־אפ כמעט קולנועי באיכותו.

עבודות הגזירה האלה, הממשיכות את יצירתה של קורמוש, שוכנות בתיבות שקופות עם בסיס שחור בוהק שהוצמדו לקיר. מפליאה במיוחד העבודה שבה עמוד מהספר תלוי בחלל תיבה, בציודו הקדמי צילום של כרכוב אח מגולף בשיש, המרחף לעצמו בלילה שחור ואחיד, כשתמרי גזרה את כנפיו של הינשוף המופיע בציודו האחורי של העמוד וסובבה אותם קדימה, שהם מושחלים זה בזה כסכינים, מרפרפים בעלטת האח בנגיעה מגריטית. כשמביטים מהצד מגלים מראה הצמודה לקיר, הזוהה בגודלה לעמוד, שבה משתקף צידו האחורי עם הינשוף וכנפיו הנגטיביות הפרושות על רקע מופשט של פסים אנכיים — תעתוע אופטי חכם ועשיר בדמיון.

לכבוד התערוכה יצא לאור ספר־אמן הפוקע בידיך כרימון. עיצוב: אברי אולשוונג. מעניין החיבור והניגוד שבין צילומי הדימויים הגזורים לסוג האות של הטקסטים הספורים; אות בעלת נוכחות רבועה כשל דפוס בלט כנגד העידון החד של הדימויים, כשמנגד, חלק מהטקסטים מופיע כנגטיב לבן על רצועות שחורות בחופף לנגטיביות של הגיזורים. הספר רק מדגיש עד כמה בתערוכה הזאת תמרי הגיעה לשיאה.